

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ

ID 4551

Шифр, назва спеціальності та освітній рівень	122 Комп'ютерні науки (магістр)	Назва освітньої програми	Комп'ютерні науки (2025) Комп'ютерні науки (освітньо-наукова) (2025)
Тип програми	Освітньо-професійна Освітньо-наукова	Мова викладання	Українська
Факультет	Факультет інженерії машин, споруд та технологій (ФМТ)	Кафедра	Каф. конструювання верстатів, інструментів та машин (ВІ)

Викладач/викладачі

Скляров Руслан Анатолійович, канд. техн. наук, доцент, доцент, [профіль на порталі "Науковці ТНТУ"](#)

Загальна інформація про дисципліну

Мета курсу	Метою вивчення дисципліни «Інтелектуальна власність» є засвоєння студентами, які здобувають освітній рівень магістра, необхідних теоретичних знань в сфері інтелектуальної діяльності та ознайомлення їх з особливостями винахідницької та патентно-ліцензійної роботи стосовно об'єктів промислової власності та авторського права і суміжних прав. А також практичного використання здобутих знань для отримання правової охорони на розроблені об'єкти інтелектуальної власності (промислові зразки, винаходи, корисні моделі, засоби комерціалізації, програмні продукти, об'єкти авторського права та суміжних прав).
Формат курсу	Змішаний – курс, що передбачає проведення лекцій, практичних робіт та консультації для кращого розуміння викладеного матеріалу і має супровід в електронному навчальному курсі системи A-Tutor, має структуру, контент, завдання і систему оцінювання.
Компетентності ОП	Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у студентів компетентностей – загальних: ЗК7. Здатність генерувати нові ідеї (креативність). - спеціальних: СК11. Здатність ініціювати, планувати та реалізовувати процеси розробки інформаційних та комп'ютерних систем та програмного забезпечення, включно з його розробкою, аналізом, тестуванням, системною інтеграцією, впровадженням і супроводом.
Програмні результати навчання з ОП	За результатами вивчення дисципліни студент повинен продемонструвати такі результати навчання: 1) мати загальні поняття про існуючу систему інтелектуальної власності; 2) знати особливості міжнародного співробітництва у галузі інтелектуальної власності; 3) знати особливості організації системи промислової власності в винахідницькій та патентно-ліцензійній діяльності, а також системи патентної інформації; 4) знати особливості авторського права та суміжних прав; 5) знати особливості захисту об'єктів інтелектуальної власності в галузі ІТ-технологій; 6) вміти застосовувати на практиці нормативно-правові акти при забезпеченні правової охорони науково-технічної документації та товарної продукції; 7) вміти провести патентні дослідження в певній галузі техніки та оформити заявку на промисловий зразок, результати авторського права програмний продукт, знак для товарів та послуг; 8) використовувати патентну інформацію та документацію при проведенні науково-дослідних, проектно-конструкторських, проектно-технологічних розробок з метою створення конкурентоздатної продукції.
	Очна (денна) форма здобуття освіти:

Обсяг курсу	Кількість кредитів ECTS — 4; лекції — 20 год.; практичні заняття — 20 год.; самостійна робота — 95 год.; Заочна форма здобуття освіти: Кількість кредитів ECTS — 4; лекції — 10 год.; практичні заняття — 10 год.; самостійна робота — 115 год.;
Ознаки курсу	Рік навчання — 2; семестр — 3; Вибіркова дисципліна; кількість модулів — 2;
Форма контролю	Поточний контроль: Оцінювання знань з застосуванням системи тестування (модуль 1), модуль 2), захисти звітів з практичних робіт Підсумковий контроль: залік
Компетентності та дисципліни, що є передумовою для вивчення	Компетентності, набуті під час навчання за ОП першого (бакалаврського) рівня
Матеріально-технічне та/або інформаційне забезпечення	Лекційна аудиторія: мультимедійний проектор Panasonic PT-P1SDE, ноутбук. Навчальна лабораторія: 1) комп'ютерна техніка: персональний комп'ютер на базі конфігурації 12th Gen Intel(R) Core(TM) i5-12400/2.5 GHz/8 Gb RAM (9 шт.). Усі персональні комп'ютери з доступом до мережі Інтернет. 2) програмне забезпечення: пакет програм Microsoft Office 365 (ліцензія ТНТУ, студентська ліцензія).

СТРУКТУРА КУРСУ

Лекційний курс	Годин	
	ОФЗО	ЗФЗО
Лекція 1. Основні поняття стосовно інтелектуальної власності		
Основні об'єкти інтелектуальної власності. Основні поняття стосовно інтелектуальної власності. Підсистеми об'єктів інтелектуальної власності. Об'єкти промислової власності. Нетрадиційні об'єкти інтелектуальної власності. Об'єкти авторського права та суміжних прав	2	1
Лекція 2. Становлення і розвиток інтелектуальної власності		
Управління інтелектуальною діяльністю в Україні, його законодавча та нормативна база. Становлення і розвиток законодавства України про інтелектуальну власність. Розвиток та становлення об'єктів промислової власності на тернах України. Становлення авторського права у світі. Становлення правової охорони торговельної марки (товарних знаків) в світі. Особливості становлення правової охорони патентів в світі. Управління інтелектуальною діяльністю в Україні, його законодавча та нормативна база.	2	1
Тема №3. Особливості захисту засобів індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг	2	1
Правова охорона комерційного (фірмового) найменування. Правова охорона товарного знаку та торгівельної марки. Правова охорона географічного зазначення походження товару.		
Тема №4. Винахід та корисна модель як об'єкти промислової власності. Особливості оформлення заявки на винахід та корисну модель.		
Винахід та корисна модель як об'єкти правової охорони. Об'єкти винаходів і їхні ознаки. Автори і власники охоронних документів. Дата подання і пріоритет заявки. Експертиза заявки і реєстрація патенту. Авторська винагорода. Склад заявки та особливості оформлення її документів. Процедура подання заявки. Документи, що додаються до заявки.	2	1
Тема №5. Промисловий зразок як об'єкт інтелектуальної власності		
Промисловий зразок як об'єкт правової охорони. Сутність промислового зразка. Умови	2	1

патентоспроможності промислового зразка. Порядок подання заявки на промисловий зразок. Право на одержання патенту на промисловий зразок.

Лекція 6. Авторське право та суміжні права

Суб'єктивне та об'єктивне розуміння авторського права. Основні нормативні акти, що мають чинність на території України. Об'єкти авторського права. Суб'єкти авторських відносин. Суб'єкти авторських відносин. Право на авторську винагороду. Термін охорони прав авторів. Поняття суміжних прав. Термін охорони суміжних прав.	2	1
---	---	---

Лекція 7. Особливості правової охорони в області інформаційних технологій

Правові особливості нормативно-правової охорони інформаційних технологій. Законодавча база в області захисту комп'ютерних програм та баз даних. Комп'ютерна програма як особливий об'єкт права інтелектуальної власності. Способи захисту програмного продукту в Україні. Права на комп'ютерну програму. Вільне використання комп'ютерної програми. Програмне забезпечення вільного користування. Правова охорона на бази даних.	2	1
--	---	---

Лекція 8. Правовий режим доменних імен та їх місце в системі об'єктів права інтелектуальної власності

Цивільно-правовий режим доменних імен. Інформаційний зміст сайту. Охорона файлу HTML та Java програм. Доменне ім'я та його правова охорона. Правова охорона на інтернет сайти. Суть реєстрації авторського права на програмний продукт. Можливі варіанти оформлення правової охорони на програмний продукт.	2	1
---	---	---

Лекція 9. Ліцензійні та авторські договори, їх загальна характеристика

Договори у сфері науково-технічної діяльності. Авторські договори. Загальні положення. Права і обов'язки сторін за авторським договором. Порушення авторського договору, його припинення та розірвання. Характеристика авторських договорів (видавничий, про депонування рукописів, постановочний, сценарний, художнього замовлення, на твори декоративно-прикладного мистецтва). Характеристика договорів у сфері промислової власності.	2	1
---	---	---

Тема №10. Охорона прав на науково-технічну інформацію

Об'єкти захисту від недобросовісної конкуренції. Припинення правової охорони об'єктів промислової власності. Поняття та ознаки раціоналізаторської пропозиції. Види та зміст науково-технічної інформації. Особливості захисту конфіденційної (нерозкритої) інформації.

Об'єкти захисту від недобросовісної конкуренції. Поняття недобросовісної конкуренції. Групи об'єктів захисту від недобросовісної конкуренції. Відповідальність за недобросовісну конкуренцію. Захист від недобросовісної конкуренції. Загальні умови припинення правової охорони об'єктів промислової власності. Припинення правової охорони засобів індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів та послуг.	2	1
--	---	---

РАЗОМ:	20	10
--------	----	----

Практичні заняття (теми)	Годин	
	ОФЗО	ЗФЗО
Практична робота №1 Основні міжнародні договори в області інтелектуальної власності	2	1
Практична робота №2 Аналіз найбільш відомих систем класифікацій. Патентні дослідження та порядок їх проведення.	2	1
Практична робота №3 Робота з пошуковими системами. Оформлення учбової заявки на торговельну марку.	2	1
Практична робота №4 Визначення структур рубрик Міжнародної патентної класифікації та робота з пошуковими системами та базами даних.	2	1
Практична робота №5 Пошук промислових зразків з написанням рубрик відповідно Міжнародної класифікації промислових зразків.	2	1
Практична робота №6 Особливості оформлення учбової заявки на промисловий зразок.	2	1
Практична робота №7 Особливості оформлення заявки на реєстрацію авторського права. Оформлення учбової заявки на авторський твір.	2	1
Практична робота №8 Оформлення заявки на отримання свідоцтва з авторського права на програмний продукт	2	1
Практична робота №9 Оформлення ліцензійного договору на об'єкт промислової власності	2	1
Практична робота №10 Оформлення ліцензійного договору на об'єкт авторського права	2	1
РАЗОМ:	20	10

ІНШІ ВИДИ РОБІТ

Теми, короткий зміст

Для опанування дисципліни відводиться час для самостійної роботи (год.), а саме (ОФЗО/ЗФЗО) :

1. Опрацювання лекційного матеріалу - 15/10 годин
 2. Підготовка до проведення та захисту практичних робіт - 10/5 годин
 3. Виконання та оформлення звітів по практичних роботах - 20/20 годин
 4. Формування, етапи становлення та сучасний стан законодавства України стосовно інтелектуальної власності - 3/3 години
 5. Правова охорона географічного зазначення походження товару - 3/3 години
 6. Вільне використання комп'ютерної програми. Програмне забезпечення вільного користування - 3/3 години
 7. Суть реєстрації авторського права на програмний продукт. Можливі варіанти оформлення правової охорони на програмний продукт- 3/3 години
 8. Загальні умови припинення правової охорони об'єктів промислової власності. Припинення правової охорони засобів індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів та послуг - 3/3 години
 9. Ознайомлення з ПРАВИЛАМИ складання і подання заявки на промисловий зразок та проведення експертизи заявки на промисловий зразок і міжнародної реєстрації промислового зразка від 07.03.2024 № 6237 - 4/4 годин
 - 9 Ознайомитися з ПРАВИЛАМИ складання, подання заявки на торговельну марку, заявки на міжнародну реєстрацію торговельної марки та проведення експертизи заявки на торговельну марку, міжнародної реєстрації торговельної марки з поширенням на Україну від 06.08.2024 № 19889- 4/4 годин
 - 10 Ознайомитися ПОРЯДКОМ державної реєстрації авторського права і договорів, які стосуються майнових прав на твір від 16 серпня 2023 року N 11319 - 4/4 години
 - 12 Особливості договорів на виконання науково-дослідних, дослідно-конструкторських і технологічних робіт - 3/3 години
 - 13 Підготовка до задачі модульних тестів - 20/20 годин
 - 14 Опрацювання матеріалу, що не виноситься на лекції -/30 годин
- Всього по курсу 95/115 годин

Інформаційні джерела для вивчення курсу

1. Електронний курс «Інтелектуальна власність» в системі електронного навчання Atutor (ID: 4551, лектор – Складов Р.А.), який містить:
 - актуальний календарний план проходження дисципліни;
 - терміни захистів практичних робіт та систему оцінювання;
 - терміни проходження тренувальних та підсумкових тестів;
 - інструкції до виконання практичних робіт з розробленими завданнями на кожного студента та схему оцінювання;
 - усі актуальні оголошення, опитування, рекомендації, тощо.

Навчально-методичне забезпечення:

1. Складов Р. А., Шанайда В. В., Гагалюк А. В. Методичні вказівки до виконання практичної роботи №1 з курсу «Інтелектуальна власність». Основні міжнародні договори в області інтелектуальної власності. Для студентів всіх спеціальностей факультету комп'ютерно-інформаційних систем і програмної інженерії. Тернопіль : ТНТУ, 2022. 15 с.
2. Складов Р. А., Шанайда В. В. Методичні вказівки до виконання практичної роботи №2 з курсу «Інтелектуальна власність». Аналіз найбільш відомих систем класифікацій. Міжнародні класифікації стосовно об'єктів промислової власності. Патентні дослідження та порядок їх проведення. Приклад патентних досліджень. Для студентів всіх спеціальностей факультету комп'ютерно-інформаційних систем і програмної інженерії. Тернопіль : ТНТУ, 2022. 24 с.
3. Складов Р. А., Шанайда В. В. Методичні вказівки до виконання практичної роботи №3 з курсу «Інтелектуальна власність». Робота з пошуковими системами. Оформлення учбової заявки на торговельну марку. Для студентів всіх спеціальностей факультету комп'ютерно-інформаційних систем і програмної інженерії. Тернопіль : ТНТУ, 2022. 29 с.
4. Складов Р. А., Шанайда В. В. Методичні вказівки до виконання практичної роботи №4 з курсу «Інтелектуальна власність». Визначення структур рубрик МПК та робота з пошуковими системами і базами даних. Для студентів всіх спеціальностей факультету комп'ютерно-інформаційних систем і програмної інженерії. Тернопіль : ТНТУ, 2022. 30 с.
5. Складов Р. А., Шанайда В. В. Методичні вказівки до виконання практичної роботи №5 з курсу «Інтелектуальна власність». Пошук промислових зразків з написанням рубрик відповідно до МКПЗ. Для студентів всіх спеціальностей факультету комп'ютерно-інформаційних систем і програмної інженерії. Тернопіль : ТНТУ, 2022. 24 с.
6. Складов Р. А., Шанайда В. В., Гагалюк А. В., Ярема І. Т. Методичні вказівки до виконання практичної роботи №6 з курсу «Інтелектуальна власність». Особливості оформлення учбової заявки на промисловий зразок. Для студентів всіх спеціальностей факультету комп'ютерно-інформаційних систем і програмної інженерії. Тернопіль : ТНТУ, 2022. 30 с.
7. Складов Р. А., Шанайда В. В. Методичні вказівки до виконання практичної роботи №7 з курсу «Інтелектуальна власність». Особливості оформлення заявки на реєстрацію авторського права. Оформлення учбової заявки на твір. Для студентів всіх спеціальностей факультету комп'ютерно-інформаційних систем і програмної інженерії. Тернопіль : ТНТУ, 2022. 28 с.
8. Складов Р. А., Шанайда В. В. Методичні вказівки до виконання практичної роботи №8 з курсу «Інтелектуальна власність». Особливості оформлення заявки на отримання свідоцтва з авторського права на програмний продукт (базу даних). Для студентів всіх спеціальностей факультету комп'ютерно-інформаційних систем і програмної інженерії. Тернопіль : ТНТУ, 2022. 25 с.
9. Складов Р. А., Шанайда В. В. Методичні вказівки до виконання практичної роботи №9 з курсу «Інтелектуальна власність». Особливості

оформлення ліцензійного договору на об'єкти промислової власності. Частина 1. Нормативно-правові аспекти. Для студентів всіх спеціальностей факультету комп'ютерно-інформаційних систем і програмної інженерії. Тернопіль : ТНТУ, 2022. 22 с.

10. Скляр Р. А., Шанайда В. В. Методичні вказівки до виконання практичної роботи №9 з курсу «Інтелектуальна власність». Особливості оформлення ліцензійного договору на об'єкти промислової власності. Частина 2. Порядок заповнення договору на промисловий зразок та торговельну марку. Для студентів всіх спеціальностей факультету комп'ютерно-інформаційних систем і програмної інженерії. Тернопіль : ТНТУ, 2022. 16 с.

11. Скляр Р. А., Шанайда В. В. Методичні вказівки до виконання практичної роботи №10 з курсу «Інтелектуальна власність». Особливості оформлення ліцензійного договору на об'єкти авторського права. Для студентів всіх спеціальностей факультету комп'ютерно-інформаційних систем і програмної інженерії. Тернопіль : ТНТУ, 2022. 31 с.

Рекомендована література

Основна:

1. Скляр Р. А., Луців І. В., Шанайда В. В. Інтелектуальна власність. Частина 1. Система охорони інтелектуальної власності: Посібник. Тернопіль: Видавництво ТНТУ, 2015. 112 с.
2. Інтелектуальна власність та патентознавство: підручник / Н. О. Білоусова, Н. В. Гаврушкевич, М. А. Данильченко та ін.; за ред. проф. П. М. Цибульова та доц. А. С. Ромашко. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2021. 374 с.
3. Інтелектуальна власність та авторське право: Навч. посіб. для студ. вищих закладів освіти / І. М. Чістякова, І. Б. Кривдіна, Д. В. Буряк та ін. Київ : Каравела, 2019. 204 с.
4. Світличний О. П. Право інтелектуальної власності: підручник. 2-е вид., змін. і доп. Київ : НУБіП України, 2016. 355 с.
5. Назаренко Н. В. Інтелектуальна власність в інформаційних технологіях. Кривий Ріг : Діоніс, 2014. 170 с.

Допоміжна:

1. Кузнецов Ю. М., Самойленко О. В. Практикум з дисципліни «Патентознавство та авторське право» / за ред. Ю. М. Кузнецова. Київ : ТОВ «ЗМОК» – ТОВ «Гнозіс», 2010. 232 с.
2. Ромашко А. С., Кравець О. М., Литвин О. В. Практикум з дисципліни «Патентознавство та авторське право» для студентів та аспірантів технічних спеціальностей та спеціальності «Інтелектуальна власність»: Навчальне електронне видання [Електронний ресурс]. Київ : НТУУ «КПІ», 2013. 173 с.
3. Інноваційне право: науково-практичний посібник / за заг. ред. С. В. Глібка, Ю. В. Георгієвського, О. В. Розгон. Харків : Право, 2019. 246 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2019/InnovativeLaw_2019/InnovativeLaw_2019.pdf.

Інформаційні ресурси

1. <https://dl.tntu.edu.ua/bounce.php?course=4551> - Дистанційний навчальний курс «Інтелектуальна власність» ID: 4551.
2. <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3687-12> - Закон України Про охорону прав на винаходи і корисні моделі (Редакція від 31.12.2023, №2801-IX)
3. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/111-20#n16> - Закон України Про охорону прав на компонування напівпровідникових виробів (Редакція від 19.09.2019, № 111-IX)
4. <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/3688-12> - Закон України Про охорону прав на промислові зразки (Редакція від 31.12.2023, №2801-IX)

5. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#Text> - Закон України Про авторське право і суміжні права (Редакція від 15.04.2023 №2974-IX)
6. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3689-12#Text> - Закон України Про охорону прав на знаки для товарів і послуг (Редакція від 31.12.2023, №2801-IX)
7. <https://www.wipo.int/portal/en/index.html> - Сайт Всесвітньої організації інтелектуальної власності
8. <https://ukrpatent.org/uk> - Сайт «ДЕРЖАВНА СИСТЕМА ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ»
9. <https://www.epo.org/> - Сайт Європейського патентного відомства
10. <https://espacenet.com/> - Espacenet – система пошуку патентної інформації
11. <https://patentscope.wipo.int/search/en/search.jsf> - PATENTSCOPE - система пошуку патентної інформації на сайті Всесвітньої організації інтелектуальної власності
12. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0547-24/print> - ПРАВИЛА складання і подання заявки на промисловий зразок та проведення експертизи заявки на промисловий зразок і міжнародної реєстрації промислового зразка від 07.03.2024 № 6237
13. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1263-24#Text> - ПРАВИЛА складання, подання заявки на торговельну марку, заявки на міжнародну реєстрацію торговельної марки та проведення експертизи заявки на торговельну марку, міжнародної реєстрації торговельної марки з поширенням на Україну від 06.08.2024 № 19889
14. <https://ips.ligazakon.net/document/RE40816?an=1> - Порядок державної реєстрації авторського права і договорів, які стосуються майнових прав на твір від 16 серпня 2023 року N 11319

Політики курсу

Політика контролю	Використовуються такі засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання: поточне опитування; тестування; оцінювання результатів виконаних самостійних робіт; бесіди та обговорення проблемних питань; дискусії; індивідуальні консультації; залік. Можливий ректорський контроль.
Політика щодо консультування	Консультації при вивченні дисципліни проводяться згідно затвердженого на кафедрі. Консультування передбачено як очно, так і з використанням ресурсів електронного навчального курсу у середовищі електронного навчання університету.
Політика щодо перескладання	Студент має право на повторне складання модульного контролю з метою підвищення рейтингу протягом тижня після складання модульного контролю за графіком. Перескладання заліку відбувається в терміни, визначені графіком освітнього процесу. Здобувач ВО має право на зарахування результатів навчання здобутих у неформальній чи інформальній освіті.
Політика щодо академічної доброчесності	При складанні усіх видів контролю у середовищі електронного навчання завжди активується система розпізнавання особи, що складає контроль. Усі практичні роботи у ЕНК перевіряються вбудованою системою Антиплагіат. При складанні усіх форм контролю забороняється списування, у тому числі з використанням сучасних інформаційних технологій.

Політика щодо відвідування

Відвідування занять є обов'язковим компонентом освітнього процесу. За наявності поважних причин (наприклад, хвороба, особливі потреби, відрядження, сімейні обставини, участь у програмах академічної мобільності тощо) навчання може здійснюватися за індивідуальним графіком, погодженим з деканом факультету.

СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ

Розподіл балів, які отримують студенти за курс

Модуль 1			Модуль 2			Підсумковий контроль	Разом з дисципліни
Аудиторна та самостійна робота			Аудиторна та самостійна робота			Одна третя від суми балів, набраних здобувачем впродовж семестру	100
Теоретичний курс (тестування)	Практична робота		Теоретичний курс (тестування)	Практична робота			
15	22		15	23			
№ лекції	Види робіт	К-ть балів	№ лекції	Види робіт	К-ть балів		
Тема 1	Практичне заняття №1	4	Тема 6	Практичне заняття №6	4		
Тема 2	Практичне заняття №2	4	Тема 7	Практичне заняття №7	4		
Тема 3	Практичне заняття №3	6	Тема 8	Практичне заняття №8	7		
Тема 4	Практичне заняття №4	4	Тема 9	Практичне заняття №9	4		
Тема 5	Практичне заняття №5	4	Тема 10	Практичне заняття №10	4		

Розподіл оцінок

Сума балів за навчальну діяльність	Шкала ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	Зараховано
82-89	B	Зараховано
75-81	C	Зараховано
67-74	D	Зараховано
60-66	E	Зараховано
35-59	FX	Не зараховано
1-34	F	Не зараховано

Затверджено рішенням кафедри ВІ, протокол №1 від «27» серпня 2025 року.